

DNEVNIK 1982. (III)

Sreda, 16. jun 1982.

U „Borbi“ se pojavio prvi prikaz „Čorbe“. Jezgrovito i informativno piše Žarko Đurović.

*

Počele su utakmice za fudbalsko prvenstvo sveta. Sa Viktorom čitavo popodne, do kasno u noć, navijam i uzbuđujem se posmatrajući na TV ekranu, ono što novinari pomalo stupidno krstiše „najvažnijom sporednom stvari na svetu“.

*

Na podvodnoj planini Amper, zapadno od Gibraltara, naučnici sa sovjetskog okeanološkog broda „Vitez“ napravili su snimke na osnovu kojih se mogao steći utisak da se pod morem krije neka ljudska građevina. To je bio nov podstrek za oživljavanje priča o Atlantidi, tajanstvenoj zemlji koja je nestala pod morskim talasima negde pre trinaestak hiljada godina. „Vitez“ se vratio u svoju bazu, noseći komad kamena (bazalta od 3,5 kg) koji su naučnici ovoga puta uspeali da odlome na podmorskoj planini da bi ga analizirali.

Legenda o Atlantidi počinje još Platonovim dijalozima „Timaj“ i „Kritija“. Pozivajući se na porodično predanje, on je ispričao da su njegovi preci saznali od egipatskih sveštenika o postojanju visoko razvijene zemlje u dalekoj prošlosti uništene prirodnom katastrofom. Atlanti su – prema tom predanju – znali za pismenost, poznavali su matematiku i druge nauke.

*

Ovogodišnji dobitnik „Zlatnog venca“ Struških večeri poezije je Nikita Stanesku.

*

Izraelci osvojili čitav južni Liban u pokušaju da likvidiraju PLO (Palestinsku oslobodilačku organizaciju). Tenkovi generala Šarona blokirali Bejrut.

Subota, 19. jun 1982.

Viktor danas puni sedam godina.

*

МАРКО РИСТИЋ (снимак из тридесетих година)

Изабрана дела Марна Ристића

Издавачка кућа „Нолит“ припрема објављивање Изабраних дела Марка Ристића. Издавач је предвидео да издаје десет књига.

Ове године очекује се излазак из штампе прве две књиге: „Поезија“ и „Уочи надреализма“. Осталих осам књига изаћи ће наредних година, а њихови наслови су: „Без мере“, „Око надреализма“ (две књиге), „Уметност и револуција“, „Ликови“, „Огледи“, „Насер Петров“ и „Дневници“.

Р. П.

*

Porodilište je u zgradi koja lebdi visoko iznad zemlje. Do njega se može doći jedino vazduhoplovom.

Dočekuju me svečano. Svi su veoma uzbuđeni, gotovo egzaltirani. Razumem njihovo uzbuđenje. Na gornjem delu ulaznih vrata te kristalne nebeske kule piše krupnim slovima „Novi čovek“.

I sam sam uzbuđen ali nastojim da to ne pokažem.

U savršenoj tišini vode me dugim ovalnim hodnicima okupanim ružičastom svetlošću. Pod je mekan, ugiba se pod koracima, kao da je sačinjen od žive materije. Pre ulaska u glavnu sobu preko usta i nosa dobijam zaštitni povež sa gazom natopljenom opojnim mirisom. Bebe-fetusi, ne veće od orahove mezgare, leže u malim kristalnim vitrinama. Čitava soba ispunjena tim vitrinama nalikuje na džinovsko pčelinje saće. Na svakoj vitrini je broj i ime bebe ispisano zlatnim ćirilskim slovima.

Ponedjeljak, 21. jun 1982.

Išao kod Brane Miloševića u Rad i razgovarao o mogućnosti da objave knjigu Julijana Kornhauzera „Signalizam – program srpske eksperimentalne poezije“. Mogućnost postoji, obavestiti o tome Biserku Rajčić, prevodioca, koja bi najesen otišla na detaljniji dogovor.

*

Italijani mi šalju na časopis „Signal“ obaveštenje i pozivnicu na izložbu „La Rivisteria“ (seconda mostra-mercato del periodico di cultura), koja se održava u Milanu pod pokroviteljstvom lombardijskih vlasti.

*

Kod Slavka T. U „Srećnoj galeriji“ izložba umetnika fotografije Nagatanija (Nagatani) „Selected Works“ 1976-1981.

*

Groznica oko prvenstva sveta u fudbalu sve se više povećava, posebno posle našeg nesrećnog poraza protiv Španije kome je kumovao pristrasni sudija dosudivši nepostojeći penal.

Utorak, 22. jun 1982.

Pismo iz Japana s nekoliko mail-art radova umetnika Masamija Akita: „Dear Miroljub Todorovich, i got your address from „Sphinx“ no. 14/15 which I received from... I'm Japanese man making collage, cassette music, called merzbow etc. How about your works?

I would like to hear from you.

Keep in touch, Masami from Tokyo.

*

PLO odbija da položi oružje.

*

Salvador Dali upravo je potpisao ugovor o organizovanju antologijske izložbe svojih dela koja će biti posvećena Gali, njegovoj supruzi, modelu i inspiraciji. Gala je prošle godine preminula u 89. godini života i sahranjena je na porodičnom imanju u malom selu Pubol, gde umetnik trenutno živi. Dali, koji ima 78 godina i dalje slika. Izložba u čast Gale biće organizovana tokom ove godine u Madridu i Barseloni, a na njoj će biti prikazana i Dalijeva platna koja se nalaze u muzejima širom sveta.

*

Sedim u tesnom i mračnom predsoblju svog malog stana u Šumicama za velikim okruglim stolom. Pokušavam nešto da bacim na papir. Reči, odlomci, slike otkidaju se i nestaju; blede su, apsurdne, nepovezane... Od dugotrajnog, mučnog napora zaboli glava.

Kroz kuhinjski prozor, sa terase, dopire graja dece iz obližnjeg parka. To mi odvlači pažnju, remeti koncentraciju, ali i umiruje. Postaje dobar alibi za moju nemoć pred praznim papirom.

Sunce je na zalasku, spušta se veče. Glasovi dece, kako tama pada postaju sve ređi i tiši. Najzad sasvim nestaju. U mraku sam, ne palim svetlo. Čekam svojju muzu.

Sreda, 23. jun 1982.

Prave letnje vrućine. Kupio vozne karte za Bar (Ulcinj), kušet kola; u subotu uveče krećem s detetom; Dinka dolazi 3. jula.

*

Poštanska karta španskog umetnika Josea M. De la Pezuela, iz Barselone, koji bi hteo da sarađuje, da ga upoznam s mojim akcijama, itd.

*

Razgovarao s Markušem da ovih dana, pre nego što krenem u Ulcinj, odnesem radove koje je odabrao za izložbu u paviljonu „Cvijeta Zuzorić“, pošto se ova izložba otvara 2. jula a ja neću biti prisutan.

*

Izraelci krenuli u napad i na sirijske snage koje se nalaze u Libanu.

*

Atentator na američkog predsednika Regana, Hinkli, oslobođen kao neuračunljiv.

*

Britanci dobili novog princa. Princeza od Velsa, poznatija kao leđi Dajana, rodila je zdravo muško dete teško 3 kg i 217 gr.

*

„Biće. O njemu nemamo nikakve druge predstave sem ‘živeti’.”

(Niče)

„Da, čovek je svoj vlastiti cilj. I on je svoj jedini cilj.”

(Kami)

„Sa čisto pozitivističkog gledišta čovek je najtajanstveniji od svih objekata na koje je nauka naišla, i on je najviše zbunjuje.”

(Tejar de Šarden)

„Ja ću skinuti veo sa svih tajni: s tajanstvenosti verskih ili prirodnih, sa smrti, rođenja, budućnosti, prošlosti, kosmogonije, ništavila. Ja sam majstor u fantazmagorijama.”

(Rembo)

Subota, 26. jun 1982.

Vođa libanske muslimanske levice Valid Džumblat izjavio je da „PLO mora da se odluči između masovnog samoubistva ili konačne predaje”. On, međutim, lično misli da je sa Palestinskom oslobodilačkom armijom gotovo.

*

Jörg Sonntag iz Drezdena šalje mi jednu kartu sa olovkom („Pencil-Projekt”) uz reči: „Please take this pencil and make something with him”.

*

Italijani šalju mali anderground časopis „Il Segnale” anno I, no. 1, april 1982. Sadržaj: poesia e industria editoriale

- scuola – poesia
- poeti fuori commercio
- segnali
- note critiche
- le riviste
- novita poesia

*

Plakat sa mail-art izložbe REVOLUCION (poema colectiva) održane na Universidad autonoma de Puebla u Meksiku na kojoj sam uz brojne umetnike učestvovao.

*

Sastanak s Radivojem Mikićem u Bezistanu. Skoro dvočasovan, veoma živ i zanimljiv razgovor o strukturalizmu, avangardi, formalistima, ruskoj poeziji, Radetu Konstantinoviću, Koderu, itd. Dao sam mu „Čorbu od mozga“ i „Textum“.

*

Večeras s Viktorom putujem u Ulcinj.

Nedelja, 27. jun 1982. Ulcinj

Celu noć između subote i nedelje u kušet kolima brzog voza Beograd-Bar s detetom. Stanice, tuneli, kreket žaba kraj pruge, kada voz stane ispred zatvorenog signala, mesec koji se utrkuje s razbesnelom mašinom, nespavanje, strah da Viktor, koji nemirno spava, ne padne s uskog ležaja.

Ujutru u autobusu od Bara do Ulcinja mlada žena sa lepim očima, setnog lika. Upirem pogled čas u more čas u nju. Obuzima me gotovo zastrašujuća seksualna razdraženost. Dok pogled naizgled nezainteresovano i pospano bludi prema moru u glavi mi se neverovatnom brzinom smenjuju opscene slike gde je glavna junakinja moja saputnica krupnih, osenčenih očiju. Sve postaje neizdržljivo.

*Pička peče šarana,
Kurac gleda s' tavana.
Uze pička lopatu,
Ud'ri kurca po vratu,
Stade kurac plakati,
A pička ga tješiti:
Šut', kurčiću, ne boj se,
Sutra jeste Vidovdan,
Ići ćemo na Pazar,
Kupićemo svilen pas,
Zavićemo kurcu vrat!*

(Erotska narodna pesma iz Vukove zbirke „Crveni ban“)

*

"Seks je u prapočetku jezika."

"Verujem u prisnu i prastaru vezu seksa i jezika."

"Jezik je metafora. Seks je idealna metafora, svakome jasna."

(Vinaver)

Ponedjeljak, 28. jun 1982. Ulcinj

„Evo uredio sam Ti cveće na najčistijoj nevinoj zemlji, oko brda Meru (budističko-la-
maistički Olimp), zakitio ga Suncem i Mesecom, s četiri kontinenta. Neka sve moje životi-
nje i svi životi budu ponovo rođeni i inkarnirani u viša bića. Jer, punim srcem prinosim ti
ovaj magični krug na Istoku, na Zapadu, na Jugu, Severu. Om, ah, Hum. Om, ah, Hum.”

*

Noću me budi olujni vetar bez kiše. Čitav dan potom sunčan i vetrovit. Ponovni bolovi
u stomaku s jakim iscrpljenošću.

Razmišljam o mogućnosti rada ovde u Ulcinju. Moglo bi se izdržati i dobro raditi do
dva meseca na poeziji i fragmentima o signalizmu. Posle toga prekid (povratak u Beograd
15 do 30 dana), pa ponovna izolacija i rad. Mislim da bi to dalo izuzetne rezultate, u poe-
ziji posebno. Radni meseci od 1. maja do 30. oktobra.

*

– Šta mislite o tome da u svemir preselimo svu industriju, a da Zemlju vratimo prirod-
noj divljini?

Artur Klark: Verujem da bi mnoge grane teške industrije i drugih proizvodnih sistema
mogle biti preseljene u svemir; predlažem na planetu Merkur, gde postoji potrebna ener-
gija (sunčeva!) i verovatno svi potrebni teški metali. Bilo bi mi žao da se za to upotrebi
Mesec. Voleo bih da se sačuva njegova pustoš. (...)

– Kakve bi posledice po vašem mišljenju, moglo imati saznanje da smo, ipak, sami u
svemiru?

A. Klark: Najpre, nikad nećemo moći biti sasvim sigurni jesmo li sami ili nismo, jer je
svemir toliko velik, da bismo ga mogli istraživati sto miliona godina i da pri tome ne otkri-
jemo nikoga, a da ipak ne budemo sasvim sigurni da se iza prvog brežuljka ne krije neko
razumno biće. Hoću reći da bi nam se u toku idućih sto miliona godina moglo činiti kako
je sve sigurnije da osim nas nema nikoga u svemiru i da baš na najbližem Marsu, koji smo
posetili samo u dva kratka navrata, i tom prilikom se uverili da tamo nema traga životu u
najosnovnijem obliku ipak nađemo inteligentna bića.”

*

Položaj umetnosti u našem vremenu sve je bliži onom položaju koji ima nauka. Prema Abrahamu Molu (Abraham Moles), naučnik i umetnik počinju od sada da igraju istu, ili sličnu ulogu u savremenoj civilizaciji, a to je ostvarivati „kvantitet bitne originalnosti, dozu subverzije a time i upitnosti, što je neophodno potrebno za napredak društva“.

Utorak, 29. jun 1982. Ulcinj

„Što propustimo danas, čeka nas sutra uz mnogo veću cenu.“ Jedna od mudrolija izgovorena trećeg dana rada na 12. kongresu SKJ.

Sa istog mesta, iste govornice, Oskar Davičo o „srbijskoj literaturi“:

„Ja sam u Sarajevu na 8. Kongresu SK BiH govorio i ostao sam Šapčanin, Mačvanin, Srbijanac. Govorio sam o problemima koji su meni bliski, o izvesnim problemima naše literature, srbijske literature, ako hoćete, koji su meni neobični, neprihvatljivi. O izvesnim pojavama koje su meni neprihvatljive. Rekao sam šta mislim dajući za pravo svima da kažu i oni šta misle. Ja nikog nisam uhapsio, nikog nisam terao na robiju, itd.

Međutim, reakcija je takva da mi niko ne zamera ono što sam rekao, nego mi zamera zbog mesta odakle sam to rekao, kao da ne živimo u jednoj zemlji, drugovi i drugarice. Kao da ja ne mogu da govorim o problemima koji su moji problemi i da ne govorim svojoj partiji s kojom sam navikao da budem na ti, da budem drug njen, ja sam njoj odan već pedeset godina i više. Zar ja ne mogu da govorim o tome svemu što mene muči u literaturi, u vezi sa literaturom i što vidim kao jedan otvoren problem koji nagriza odnose kod nas, i iz Sarajeva, iako je reč o srbijskoj literaturi. Uostalom, to su problemi o kojima ja govorim već trideset godina.“

*

Prema novim podacima, u ratu između Izraelaca i Palestinaca poginulo je i ranjeno 35.000 dok je oko milion ljudi ostalo bez krova nad glavom.

*

Rojter javlja da PLO pristaje da položi oružje libanskoj armiji i povuče oko 5.000 boraca iz Bejruta. Izraelci bi se zauzvrat delimično povukli, a Palestinci bi se evakuisali, ne putem za Damask, već brodovima.

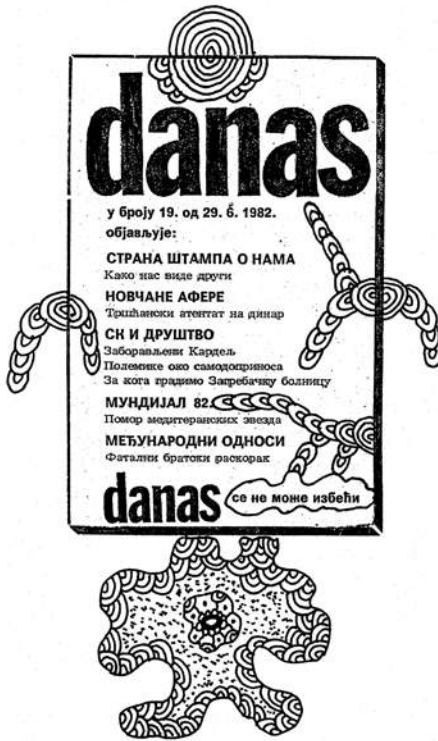
*

U Belfastu posle snažne eksplozije oštećeno oko trista kuća. Ne zna se još ko je izvršio ovo terorističko delo, da li proirski katolički ekstremni nacionalisti ili probritanski teroristi.

*

Na pruzi Rim – Ankona, u blizini Fabriana, ovih dana je više časova bio zaustavljen saobraćaj zbog ogromne gomile gusenice koja se našla na šinama. Ova gomila je bila duga oko tri kilometra i široka oko deset metara, a zaustavila je brzi voz na otvorenoj pruzi, više od dva sata. Gusenice su izmилele zbog suše i u potrazi za hranom gotovo opustošile šume i polja u centralnoj Italiji.

*

*

„Postoje razni načini da se zaspi. Probajte ovaj: Legnite na leđa, zatvorite oči, opustite ruke pored sebe, udaljivši ih malo od tela, vrhove stopala okrenite ustranu i olabavite mišiće. Potrudite se da se potpuno isključite iz svega što vas okružuje, da ne mislite ni na šta i da stvorite u svesti osećaj bestežinskog stanja svoga tela. Dišite duboko, ravnomerno i mirno.”

*

„Ako je, radi razvoja proizvodnih materijalnih snaga, revolucija primorana da izgradi *socijalistički* režim centralnog planiranja, za intelektualno stvaralaštvo ona mora od samog početka ustanoviti i osigurati *anarhistički* režim individualne slobode. Nikakav autoritet, nikakvo ograničenje, ni najmanji trag komandovanja.”

(iz zajedničkog manifesta Lava Trockog i Andre Bretona: „Za nezavisnu revolucionarnu umetnost”, 1938. god.)

*

Anarhizam je u osnovi svake avangarde, eksperimentalne, istraživačke umetnosti. Sklon sam da postavim tezu da bez duha anarhizma, u našem i budućim vremenima, neće biti velike umetnosti. Anarhistički krik za totalnom slobodom za sada je, izgleda, moguć samo u umetnosti. San o apsolutnoj slobodi san je i apejronizma – kosmičkog anarhizma koji je sadržan u signalističkoj teoriji i praksi. Umetnost oslobođena svega što je guši, sputava, posebno smrtnog otrova svih mogućih ideologija, umetnost okrenuta ka kosmičkom liku čoveka, njegovim budućim pobedama i porazima sa izbrisanim granicama između življenja, stvaranja, istraživanja.

Apejron – stvaralački kaos – kao princip neprestane (permanentne) *duhovne i jezičke subverzije* kojom će se uvek, sa istovetnom žestinom i upornošću, odsecati glava goleme hidre umetničkih konvencija.

Sreda, 30. jun 1982.

REPRESIJA I UMETNOST

(iz teksta dr Ivana Jankovića, „Politika”)

„U našoj štampi govori se o krivičnoj represiji umetničkih dela i o pritiscima na sud koji se navodno vrše u javnosti. Prvi problem je često postavljan u obliku pitanja: može li sud da sudi umetničkim delima? Bolje bi bilo pitati: (1) mogu li se – i koja – krivična dela izvršiti putem umetničkih tvorevina i (2) ako je to moguće, da li je društveno opravdano da se umetnici podvrgnu krivičnoj represiji zbog tako izvršenih krivičnih dela?

Krivično delo je ljudsko ponašanje koje je zabranjeno zakonom i koje je društveno opasno, tj. koje ugrožava ili povređuje određene društvene vrednosti. Ljudsko ponašanje čini radnju krivičnog dela. Svako ljudsko ponašanje, s izuzetkom mišljenja, i nevoljnih kretnji, može predstavljati radnju krivičnog dela. Dakle, govorenje, pisanje, pevanje, slikanje, itd. jesu sredstva podobna za izvršenje delikta. Štaviše, ima delikata koji se mogu izvršiti samo rečju, slikom, zvukom, ili drugim simbolom. Takvi su na primer uvreda (čl. 93 KZ SRS), povreda ugleda SFRJ (čl. 157 KZ SFRJ) i neprijateljska propaganda (čl. 133 KZ SFRJ); upravo je zvog ovih poslednjih nedavno suđeno nekim jugoslovenskim umetnicima a ta suđenja su očigledno poslužila kao povod za tekuće polemike u štampi.

Govorenje, pisanje, slikanje, itd. su osnovna sredstva opštenja među ljudima, ali su isto tako i specifična sredstva umetničkog izražavanja. Da li zakonodavac i sud, kada odlučuju o ograničavanju slobode izražavanja, treba da prave razliku između iskaza učinjenih u svakodnevnom ljudskom opštenju i iskaza sadržanih u umetničkom delu? Pitanje je relevantno zato što umetnost i sloboda umetničkog stvaranja predstavljaju posebne društvene vrednosti; njihovo ograničavanje se mora opravdati pozivanjem na dobre posledice koje iz njega proizlaze. Naravno, sloboda svakog, a ne samo umetničkog izražavanja predstavlja društvenu vrednost i treba da uživa pravnu zaštitu ali je lakše naći opravdanje za ograničavanje pojedinca u svakodnevnom životu nego za ograničavanje umetničkog stvaranja.”

Naš zakonodavac, kaže dalje dr Janković, predviđa posebne kaznene mere kada se radi o povredi ugleda države, njenih najviših organa i predstavnika tih organa. Po zakonu se ima kazniti svako ko to izloži poruzi, pa i kada je to učinjeno u umetnički vrednom delu i bez namere omalovažavanja. Ovde, dakle, zakonodavac drži da je ugled države vrednost pretežnija od slobode umetničkog stvaranja. Međutim, ovaj stav sadrži jednu ozbiljnu protivurečnost: u savremenom svetu, država koja ograničava slobodu umetničkog stvaranja – bez obzira na razloge – sama škodi svom ugledu, i to teže nego pesnik koji je izvrgava poruzi. Jer, ugled države više zavisi od onoga što ona čini ili ne čini, a manje od onoga što pesnici govore o njoj.

Ima i drugih razloga zbog kojih je gonjenje umetnika za povredu ugleda države neoportuno. Prvo, ako umetnik zaista vredi ugled države, on to čini uvijeno, putem aluzija. Aluzija je, međutim, nezgodna stvar: onaj ko sebe prepozna u predmetu aluzije samim tim delimično priznaje i njenu opravdanost, ili bar zasnovanost. Zato mudar državnik nikada neće goniti pesnika: on prosto ne vidi kako bi i zašto pesnik mogao misliti na njega. Drugo, pesnik može tvrditi da je mislio samo dobro, a tužilac u njegovoj misli vidi samo zlo: neka su prokleti oni koji zlo misle. Uopšte, tužioc i sudovi koji se upuštaju u rasvetljavanje i tumačenje pesničkih metafora – rade čorav posao.

Represija umetničkih dela je poseban vid problema verbalnih delikata u krivičnom pravu. U pravu je svako mišljenje dozvoljeno, ali je izražavanje pojedinih mišljenja zabranjeno. Nemoguće je silom suzbijati misaone procese. Ali, isto je tako uzaludno sprečavati ljude koji su sopstvenim mišljenjem došli do određenih stavova i saznanja da to saopšte drugima, kao što svedoči priča o caru Trajanu i njegovim kozjim ušima. Jugoslovensko pravo poznaje delikt neprijateljske propagande, koji se sastoji u ‘zlomamernom i neistinotom prikazivanju društveno-političkih prilika u zemlji’. Prikazivanje i analiziranje društveno-političkih prilika su sastavni deo svakog političkog mišljenja i delovanja, onoga što mi svakodnevno činimo i treba da činimo. Teško je reći kada se društveno-političke prilike, s obzirom na njihovu veliku složenost, prikazuju ‘istinito’ a kada ne; što se tiče ‘zle namere’, nju je lakše pripisati nego dokazati. Inkriminišući bilo koje – pa i naizgled neistinoto i zlomamerno – prikazivanje društvene stvarnosti, zakonodavac onemogućuje potpuno slobodnu raspravu o teškoćama u kojima se zemlja nalazi, pa time otežava iznalaženje načina za njihovo rešavanje. Zbog toga je u opštem interesu, a ne samo u interesu slobode umetničkog stvaranja, da se politička verbalna krivična dela ukinu.”

*

Nemogućnost da se išta ozbiljnije uradi na literarnom planu, za ovih 20-30 dana dok sam s nemirnim i radoznalim detetom, punim neobičnih često i nesuvislih pitanja i zahteva na koje treba odgovarati ili se uzaludno nervirati. Prostor garsonjere (28 m²) onemogućava bilo kakvu izolaciju, mogućnost da se ukrade jedan – dva sata za kakvu-takvu koncentraciju i rad.

*

Kabala – tajna nauka drevnih Hebreja.

„Kabala je filozofski pogled koji od davnina nastoji da odgovori na čovekova večna pitanja o sopstvenom postojanju, o poreklu i prirodi svemira, kao i o krajnjoj sudbini celokupnog čovečanstva.“

(Iz jedne reklame)

*

Nekadašnji šef Pentagona Šlezinger izjavio je jednom prilikom kako Sjedinjenim Državama ne pretili najveća opasnost od atomskog oružja, već – od slobodnog vremena! Svoju naizgled apsurdnu tvrdnju Šlezinger je objasnio rečima: „Amerikanci naprosto nisu u stanju da podnesu sve veći teret svog slobodnog vremena.“

Veliki humanista i filozof Bertrand Rasel tvrdio je sledeće: „Kad jedno društvo postane društvo slobodnog vremena, ono će tada moći da dostigne najviši stupanj svog kulturnog razvitka.“

Očigledno je, po ovim izjavama, da će u svetskim razmerama pitanje slobodnog vremena biti jedno od velikih pitanja bliske budućnosti.

*

Svaki se pesnički model posle izvesnog vremena (upotrebe i zloupotrebe) estetski istroši, isprazni. Dolazimo do one tačke kada pesnik po modelu-mašini može savršeno da reprodukuje jedan određeni poetski govor. Nakon toga u stvaralačkom biću „pravog pesnika“ javiće se otpori prema ovom već institucionalizovanom govoru i nesavladiva žudnja da se on porekne, uništi i na njegovim ruševinama izgradi nova, drugačija poezija. Gde su granice ovakvih radikalnih lomova u ljudskoj svesti? Koliko jedno stvaralačko biće ma kako bilo otvoreno prema vremenskim i civilizacijskim radikalizmima, može izdržati takve šokove?

nastaviće se...